

**MEMORANDUM
OF UNDERSTANDING**

between
**Norwegian Refugee Council, the
Representative Office in Ukraine
and
Coordination Centre for Legal Aid
Provision**

16 June 2025

Norwegian Refugee Council (hereinafter referred to as NRC), a non-governmental organization with head office in Oslo, Norway acting through its representative office in Ukraine, 13-K/8 Pymonenko street, Kyiv, represented by its Country Director, **Marit Arntzen Glad**, acting under Power of Attorney dated 19 September 2024,

and

Coordination Centre for Legal Aid Provision (hereinafter referred to as CCLAP) represented by the Director Mr. **Oleksandr Baranov**, acting in accordance with the Regulation on the Coordination Centre for Legal Aid Provision, adopted by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine as of June 6, 2012 No 504 'On creation of the Coordination Center for Legal Aid Provision and liquidation of the Center of Legal Reform and Drafting Laws within the Ministry of Justice',

referred to individually as a "Party" and jointly as the "Parties",

conscious of the benefits of systematic cooperation in matters of common interest, and desirous of further enhancing and strengthening such cooperation,

**МЕМОРАНДУМ
ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ**

між
**Представництвом Норвезької ради у
справах біженців в Україні
та
Координаційним центром з надання
правничої допомоги**

16 червня 2025 року

Норвезька рада у справах біженців (далі - NRC), неурядова організація зі штаб-квартирою в Осло, Норвегія, яка діє через представництво в Україні, розташоване за адресою: вул. Пимоненка, 13-К/8, м. Київ, в особі його Керівника у країні **Маріт Арнтцен Глад**, що діє на підставі довіреності від 19 вересня 2024 року,

i

Координаційний центр з надання правничої допомоги (далі - Координаційний центр), в особі директора, **Баранова Олександра Олександровича**, який діє на підставі Положення про Координаційний центр з надання правничої допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 року № 504 «Про утворення Координаційного центру з надання правничої допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції»,

які окремо іменуються «Сторона», а разом - «Сторони»,

усвідомлюючи переваги систематичного співробітництва у питаннях, що становлять спільний інтерес, і бажаючи подальшого

have concluded this Memorandum of Understanding (hereinafter – the Memorandum) on the following:

1. General principles of cooperation

This Memorandum constitutes the framework within which the Parties will, based on reciprocity, develop cooperation in the fields related to their mandates, principles and values.

The MoU is not intended to create any legally binding rights and obligations for either Party. Any such rights and obligations shall be created only through one or more written project agreements.

2. Aim of the Memorandum

The Parties will join their efforts to facilitate access of the internally displaced people (IDPs) and people affected by the Russia's war on Ukraine (conflict-affected people) to quality free primarily and secondary legal assistance in places of their permanent or temporarily residence.

The Parties consider mutual will to work together on the strengthening of the technical capacity of free secondary legal aid centres, to deliver legal aid services to conflict-affected people throughout Ukraine.

The Parties recognise the importance of coordination in order to ensure that activities of the Parties do not overlap and both Parties effectively use resources to

вдосконалення та зміцнення такої співпраці, уклали цей Меморандум про взаєморозуміння (далі – Меморандум) про наступне:

1. Загальні принципи співпраці

Цей Меморандум є основою, в рамках якої Сторони на принципах взаємності розвиватимуть співробітництво в галузях, пов'язаних з їх мандатами, принципами та цінностями.

Меморандум не має на меті створення жодних юридично обов'язкових прав та обов'язків Сторін. Будь-які такі права та обов'язки створюються лише за допомогою однієї або декількох письмових проектних угод.

2. Мета Меморандуму

Сторони об'єднують свої зусилля для поліпшення доступу внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та осіб, які постраждали внаслідок війни Росії проти України (далі – особи, які постраждали від конфлікту), до якісної безоплатної первинної та вторинної правничої допомоги за місцем їхнього постійного проживання або тимчасового перебування.

Сторони вбачають взаємну волю співпрацювати над зміцненням технічної спроможності центрів з надання безоплатної правничої допомоги, надавати правничу допомогу особам, які постраждали від конфлікту, по всій території України.

Сторони визнають важливість координації дій задля того, щоб діяльність Сторін не накладалася одна на одну, і обидві Сторони ефективно використовували наявні ресурси для задоволення життєво

meet vital needs of the most vulnerable individuals.

важливих потреб найбільш уразливих людей.

3. Intentions of the Parties

3. Наміри Сторін

3.1. Intentions shared by the Parties:

3.1 Спільні наміри сторін

The Parties will collaborate on enhancing of the quality and accessibility of the free legal aid services and informing the conflict-affected people about their rights and opportunities to exercise them and benefit from their entitlements and protection.

Сторони будуть співпрацювати над поліпшенням якості та доступності послуг безоплатної правничої допомоги та інформування осіб, які постраждали від конфлікту, про їхні права та можливості їх реалізації та захисту.

The Parties plan to strengthen the capacity of free secondary legal aid centres by providing them with capacity building and operational support.

Сторони планують підсилити потенціал центрів з надання безоплатної правничої допомоги шляхом розвитку професійних навичок і методичної підтримки.

The Parties will coordinate their efforts on identification of the needs of lawyers of centers of free secondary legal assistance and attorneys involved in secondary legal aid, in their professional development and arrangement of training activities concerning the application of the legal mechanism to protect rights, freedoms and legitimate interests of the IDPs and other conflict-affected people, and other areas, mastering of which allows to improve access of the conflict affected people to quality free legal aid services.

Сторони будуть координувати зусилля щодо визначення потреб юристів центрів з надання безоплатної правничої допомоги та адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правничої допомоги, у підвищенні кваліфікації та організації навчання із застосування правових механізмів захисту прав, свобод та законних інтересів ВПО і інших осіб, які постраждали від конфлікту, а також за іншими напрямками, що сприятимуть покращенню доступу осіб, які постраждали від конфлікту, до якісної безоплатної правничої допомоги.

The Parties will collaborate in the dissemination of reliable information. This includes but not limited to exchange of information materials and their dissemination in the areas of operation.

Сторони співпрацюватимуть у поширенні правдивої інформації. Це включає, але цим не обмежується, обмін інформаційних матеріалів та їх поширення в межах роботи.

Each Party will refer the people asking for legal aid which require complementary

Кожна Сторона буде перенаправляти осіб, які звертаються до Сторін у випадках, що

expertise of the other Party providing the project participant with the contact details of the Party where the project participant is referred to.

The NRC can receive people referred from the free secondary legal aid centers for the provision of free legal aid on issues relating to the protection of IDPs and conflict affected people, regardless of where they are registered and their IDP registration. The main thematic areas covered by NRC are: IDPs registration, legal identity, housing, land and property rights, employment law and procedures and access to essential services.

Free secondary legal aid centres can receive people referred from NRC for the provision of free primary and secondary legal aid to IDPs and other persons as provided by Law of Ukraine № 3460-VI "On Free Civil Legal Aid" adopted on 02.06.2011 (with amendments), hereinafter referred to as "the Law On Free Legal Aid".

The Parties shall take appropriate measures to protect the personal data in their possession against accidental or unauthorised destruction, accidental loss, unauthorised access, use, alteration or dissemination, and against all other unauthorised forms of processing in accordance with international standards on data protection and Ukrainian legislation.

The Parties will inform each other on any changes in the issues that could affect implementation of this Memorandum.

вимагають додаткової підтримки іншої Сторони, шляхом надання особі контактних даних Сторони, до якої він перенаправляється.

NRC може приймати осіб, перенаправлених центрами з надання безоплатної правничої допомоги, з метою надання правничої допомоги з питань захисту ВПО та інших осіб, які постраждали від конфлікту, незалежно від місця реєстрації або взяття на облік таких осіб. Головними тематичними напрямками, які покриваються NRC є: реєстрація ВПО, документи, що посвідчують особу, її цивільний стан, право на житло, землю та майно, трудове законодавство, доступ до базових послуг.

Центри з надання безоплатної правничої допомоги можуть приймати осіб, перенаправлених від NRC з метою надання безоплатної первинної та вторинної правничої допомоги ВПО та іншим особам, відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу".

Сторони вживають відповідних заходів для захисту персональних даних, що знаходяться в їхньому користуванні від випадкового чи несанкціонованого знищення, випадкової втрати, несанкціонованого доступу, використання, зміни чи поширення та проти всіх інших несанкціонованих форм обробки відповідно до міжнародних стандартів щодо захисту персональних даних та законодавства України.

Сторони своєчасно інформуватимуть одна одну про будь-які зміни з питань, які можуть мати вплив на реалізацію цього Меморандуму.

The Parties recognise the importance of the monitoring, evaluation and learning of the implementation of the activities provided by this Memorandum. NRC and its Donors may send representatives to monitor the progress of the execution of the Memorandum and to ensure visibility of the actions.

CCLAP shall facilitate such visits and grant the appointed representative(s) the information as required for a successful completion of the evaluation, including but not limited to the list of the beneficiaries and documents confirming donation of technical equipment. This requirement will be valid for 5 years after the completion of the assistance provision.

3.2. Intentions of NRC:

Pursuant to this Memorandum, NRC has the following intentions:

Support the capacity building of the CCLAP and free secondary legal aid centres to deliver legal aid to conflict-affected people in mutually acceptable ways within the available resources;

Refer people asking NRC for legal aid to local secondary free legal aid centres with regards to their competence, and monitor delivery of services, including exchange of the information about progress and results of the requests, challenges and feedback between Parties' contact persons;

Distribute free secondary legal aid centre informational materials during

Сторони визнають важливість моніторингу та оцінки заходів на виконання цього Меморандуму. NRC та її Донори можуть направляти представників для моніторингу виконання Меморандуму та забезпечення його публічності.

Координаційний центр забезпечує сприяння під час таких візитів та надає призначеному представнику(-ам) Донору/NRC інформацію, необхідну для успішного завершення оцінювання, включаючи списки учасників проєкту та документів, що підтверджують безоплатну передачу технічного обладнання. Ця вимога залишиться чинною протягом п'яти років з моменту надання допомоги.

3.2 Наміри NRC:

На виконання цього Меморандуму NRC має наміри:

Сприяти розбудові потенціалу Координаційного центру та центрів з надання безоплатної правничої допомоги до надання правничої допомоги особам, що постраждали від конфлікту, у взаємоприйнятний спосіб в межах наявних ресурсів;

Перенаправляти до центрів з надання безоплатної правничої допомоги осіб, що звертаються до NRC, та здійснювати моніторинг надання правничих послуг, у тому числі обмінюватись інформацією між контактними особами Сторін про хід і результат розгляду звернень, виявленні проблеми та відгуки таких осіб;

Розповсюджувати інформаційні матеріали системи надання безоплатної правничої

implementation of activities, by mutual consent;

Participate in the development and delivery of the joint events and activities of the Parties, aimed at facilitation of access to legal protection mechanisms for the conflict-affected people, including (a) sharing of information and best practices at information sessions, roundtables, conferences, etc; (b) capacity building of the free legal aid providers (including local NGOs) through training sessions and other educational activities; (c) other forms of support development of the free legal aid system.

NRC provides any assistance under this Memorandum free of charge for the CCLAP.

3.3. Intentions of the CCLAP:

CCLAP will pursue the enhancement of the quality and accessibility of the remote and in-person provision of the free legal aid services to the conflict-affected people by undertaking the following actions:

Use any humanitarian assistance, provided by NRC, for provision of the free legal aid to the conflict-affected people with regards to provisions of the Law on Free Legal Aid;

Refer the people in need of humanitarian assistance to NRC with regards to its competence, and monitor delivery of services, including exchange of the information between Parties' contact

допомоги під час реалізації заходів за взаємною згодою;

Брати участь в організації і проведенні спільних заходів Сторонами, спрямованих на покращення правового захисту осіб, які постраждали від конфлікту, включаючи: (а) обмін інформацією і передовим досвідом на правопросвітницьких заходах, круглих столах, конференціях, тощо; (б) розширення потенціалу надавачів безоплатної правничої допомоги за допомогою тренінгів та інших навчальних заходів; (в) інші форми сприяння розвитку системи надання безоплатної правничої допомоги.

NRC надаватиме будь-яку допомогу на виконання цього Меморандуму безоплатно для Координаційного центру.

3.3. Наміри Координаційного центру:

Координаційний центр буде докладати зусилля для поліпшення якості та доступності віддаленого та очного надання послуг безоплатної правничої допомоги особам, які постраждали від конфлікту, шляхом:

Використання гуманітарної допомоги, наданої NRC, для надання безоплатної правничої допомоги особам, які постраждали від конфлікту, відповідно до положень Закону України "Про безоплатну правничу допомогу";

Перенаправляти до NRC, осіб що потребують гуманітарної допомоги і належать до її компетенції, та здійснювати моніторинг надання послуг, у тому числі обмінюватись інформацією між контактними особами Сторін про хід і

persons about progress and results of the assistance, challenges and feedback;

Distribute NRC's informational materials in free secondary legal aid centres and digital platforms by mutual consent;

Participate in the development and delivery of the joint events and activities of the Parties, aimed at facilitation of access to legal protection mechanisms for the conflict-affected people, including (a) sharing of information and best practices at information sessions, roundtables, conferences, etc; (b) capacity building of the free legal aid providers (including local NGOs) through training sessions and other educational activities; (c) other forms of support development of the free legal aid system.

CCLAP use any assistance obtained from the NRC exclusively for the provision of legal services according to this Memorandum.

The implementation of intentions stipulated in this MoU is subject to the availability of the funds. The Parties will cover their expenses with their own costs, if other is not agreed through additional agreement.

Nothing stipulated or relating to this MoU will be considered as a legal partnership, a joint venture or employment between the Parties. The employees or agents (representatives, supplies, affiliated persons) of either Party will not be considered in any respect as being the employees or agents of the other Party.

результат розгляду справи, виявленні правові проблеми та відгуки;

Розповсюджувати інформаційні матеріали NRC в приміщеннях та за допомогою інформаційних ресурсів системи надання безоплатної правничої допомоги за взаємною згодою;

Брати участь в організації та проведенні спільних заходів, спрямованих на покращення правового захисту осіб, які постраждали від конфлікту, включаючи: (а) обмін інформацією і передовим досвідом на правопросвітницьких заходах, круглих столах, конференціях, тощо; (б) розширення потенціалу надавачів безоплатної правничої допомоги за допомогою тренінгів та інших освітніх заходів; (в) інші форми сприяння розвитку системи безоплатної правничої допомоги.

Координаційний центр буде використовувати будь-яку допомогу, отриману від NRC виключно для надання безоплатних правничих послуг, відповідно до цього Меморандуму.

Реалізація намірів, передбачених цим Меморандумом, залежить від наявності коштів. Сторони покривають свої витрати власними коштами, якщо інше не передбачено додатковими домовленостями.

Будь-яке положення, наведене в цьому Меморандумі або таке, що відноситься до нього, не може розглядатися як юридичне партнерство, спільне підприємство або працевлаштування між Сторонами. Працівники та агенти (представники, постачальники, пов'язані особи) будь-якої Сторони у жодному разі не вважатимуться працівниками чи агентами іншої Сторони.

The Parties will support any in-kind transfer under this MoU signing additional documentation.

4. Confidentiality

All non-public information including personal information, which comes into the Parties' possession or knowledge in connection with this Memorandum, is to be treated as strictly confidential and shall not be communicated to any third party without the prior written and informed approval of the Party concerned.

5. Intellectual property

All intellectual property and other proprietary rights including, but not limited to, copyrights, trademarks, designs and ownership of data and reports resulting from cooperation under this MoU (whether or not electronically stored) and produced by either of the parties shall remain the property of this Party.

For joint or co-branded publications, each Party has, without any limitation, the rights to use, reproduce, publish and distribute the product or part thereof.

The Parties will fully credit each other for contributions to each other's publications, as appropriate to the particular product.

При передачі будь-яких негрошових матеріальних цінностей з метою реалізації цього Меморандуму Сторони укладатимуть окремий договір.

4. Конфіденційність

Вся непублічна інформація, включаючи особисту інформацію, яка надходить у володіння Сторін або стала їм відома у зв'язку з цим Меморандумом, повинна розглядатися як суворо конфіденційна і не повинна передаватися третім сторонам без попередньої письмової та поінформованої згоди Сторони, якої вона стосується.

5. Інтелектуальна власність

Усі права інтелектуальної власності та інші майнові права, включаючи, але не обмежуючись, авторські права, права на торговельні марки, зразки та право власності на дані та звіти, що є результатом співпраці в рамках цього Меморандуму (незалежно від того, чи зберігаються вони в електронному вигляді) та вироблені будь-якою із Сторін, залишаються власністю цієї Сторони.

Для спільних або спільно промаркованих публікацій, кожна Сторона має, без будь-яких обмежень, право використовувати, відтворювати, публікувати або поширювати відповідну інформацію.

Сторони домовляються робити посилання на внесок одна одної в публікаціях, відповідно до конкретного продукту.

6. Status of NRC and CCLAP

Nothing in this Memorandum affects the status of the CCLAP as an independent, non-profit governmental organisation that develops and ensures the functioning of an effective system of free legal aid in Ukraine, ensures its accessibility and quality of service provision, acting according to the Law “On Free Legal Aid” and Regulations on the Coordination Centre for Legal Aid Provision, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 504 dated on 06 June 2012 (with amendments).

Nothing in this MoU affects the status of NRC as an independent, humanitarian, non-profit, non-governmental organisation that provides assistance, protection and durable solutions to refugees and internally displaced persons worldwide.

Each Party has the sole responsibility for implementation of intentions set in this Memorandum.

7. Dispute resolution

Any dispute, controversy or claim arising out of or in relation to this Memorandum, or the breach, termination or invalidity thereof, shall be settled amicably by negotiation between the Parties.

6. Статус NRC та Координаційного центру

Ніщо в цьому Меморандумі не впливає на статус Координаційного центру як незалежної, неприбуткової бюджетної організації, що формує та забезпечує функціонування в Україні ефективної системи надання безоплатної правничої допомоги, забезпечує її доступність та якість надання послуг та діє відповідно до Закону України “Про безоплатну правничу допомогу” та Положення про Координаційний центр з надання правничої допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 06.06.2012 р. № 504 (із внесеними до нього змінами).

Ніщо в цьому Меморандумі не впливає на статус NRC як незалежної, гуманітарної, неприбуткової, неурядової організації, яка надає допомогу, захист та довгострокові рішення біженцям та внутрішньо переміщеним особам у всьому світі.

Кожна Сторона несе повну відповідальність за реалізацію намірів, пов’язаних із виконанням цього Меморандуму.

7. Вирішення спорів

Будь-який спір, суперечки чи вимоги, що виникають із цього Меморандуму або стосовно нього, або його порушення, припинення чи недійсність, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами.

8. Cooperation Duration

This Memorandum shall enter into force on the date of its signature by the duly authorised representatives of the two Parties and remain in force till 31st December 2025.

Any amendments or changes to the Memorandum shall be agreed upon by the Parties in writing and come into force after they have been signed by authorized representatives of the Parties.

9. Other provisions

Memorandum is signed in two original, legitimate copies in English and Ukrainian, one for each Party.

All further correspondence regarding the implementation of this Memorandum should be addressed to:

Coordination Centre for Legal Aid Provision:
73 Sichovykh Striltsiv Str., Kyiv, 04053

The Norwegian Refugee Council in Ukraine:
13-K Pymonenka str., Kyiv, Ukraine, 04050

8. Строк дії Меморандуму

Цей Меморандум набуває чинності з дня його підписання належним чином уповноваженими представниками двох Сторін та діє до 31 грудня 2025 року .

Будь-які зміни чи доповнення до положень Меморандуму узгоджуються Сторонами у письмовій формі та набирають чинності після підписання уповноваженими представниками Сторін.

9. Інші положення

Меморандум укладено у двох оригінальних примірниках українською та англійською мовами, по одному примірнику для кожної Сторони, які мають однакову юридичну силу.

Вся кореспонденція щодо виконання цього Меморандуму має надсилатись за такими адресами:

Координаційний центр з надання правничої допомоги:
04053, Київ, вул. Січових Стрільців 73

Представництво Норвезької ради у справах біженців в Україні:
04050, м. Київ, вул. Пимоненка 13-К

IN WITNESS WHEREOF,

duly authorized representatives of the
Parties signed this Memorandum

On behalf of the Coordination Centre for
Legal Aid Provision:

Director.

Oleksandr Baranov

16 June 2025

For Norwegian Refugee Council in
Ukraine:

Country Director

Marit Arntzen Glad

16 June 2025

**НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ВИЩЕЗАЗНАЧЕНОГО,**

уповноважені представники Сторін
підписали цей Меморандум

Від Координаційного центру з надання
правничої допомоги:

Директор

Баранов Олександр Олександрович

16 червня 2025 року

Від Представництва Норвезької ради у
справах біженців в Україні:

Керівник у країні

Маріт Арнтцен Глад

16 червня 2025 року